
BOEKBESPREKING

Deutsche Balladen, ausgewählt und
gedeutet von G. P. J. Trümpelmann,
Nasionale Pers, Bpk., 1949. 280 bll.

Nadat dr. Trümpelmann **Deutsche Wirklichkeitsdichter I** (onder medewerking van A. G. S. Meiring) en **Deutsche Wirklichkeitsdichter II** (onder medewerking van F. C. Avenant) die lig laat sien het, laat hy nou daarop volg: **Deutsche Balladen**, 'n versameling van 68 ballades wat die Duitse balladekuns vanaf die volksballade en Herder tot by Börries van Münchenhausen en Agnes Miegel verteenwoordig. Hier en daar sou mens miskien 'n ander keuse verwag het, maar in sy geheel geneem bied hierdie versameling die mooiste wat die grootste Duitse balladedigters voortgebring het. 'n Deurwrogte inleiding van 35 bll. verduidelik die herkoms, aard en wese sowel as vorm en inhoud van die ballade; daarna word die verskillende

balladedigters, van wie gedigte opgeneem is, kortliks gekenskets. Aan die slot volg verklarende aantekeninge wat bedoel is om die leser die ballades grondiger te laat verstaan en geniet.

Hierdie bundel ballades is veral geskik vir gebruik op hoërskole omdat die ballades 'n gemengde digsoort is, waarvan veral die dramatiese element, die handeling, die verbeelding van die leerling aangryp. Verder is hierdie digsoort vanweë sy geringe omvang maklik te oorsien en kan derhalwe met vrug t.o.v. sy bou bestudeer word. Daar is miskien geen gepaster genre om die jeug in aard, wese en bou van 'n woordkunswerk in te lei as juis die ballade nie.

Die uitgewers verdien alle lof vir die helder druk en netjiese afwerking. Op ons universiteite sal daar van **Deutsche Balladen** net soos van **Wirk-**

lichkeitsdichter I en II goeie gebruik gemaak kan word.

H. G. SCHULZE.

* * *

Homiletic Thesaurus on the Gospels,

H. F. J. van Ellingsen, 348 bll, 1949

(Baker Book House, Grand Rapids).

Die eerste deel van bogenoemde Thesaurus, wat hiermee aangekondig word en wat handel oor Mattheus, is 'n versameling van homiletiese artikels van meer as 200 skrifverklaarders van die vorige eeue. Die meeste skrywers is van die 19de eeu en is piëtisties of metodisties.

Hoewel daar heelwat goeie koring tussen die kaf is en baie artikels mooi gedagtes bevat en met groot vrug gelees kan word en hulle tot verdere studie sal prikkel, is die meeste geen goeie voorbeelde van hoe preeksetse ingerig moet word nie maar dui hulle eerder aan hoe 'n preeksetse daar nie moet uitsien nie.

H. DU PLESSIS.

* * *

Prof. dr. B. Gemser, „De Psalmen III”

(Serie: Tekst en Uitleg), Groningen,

Wolters, 256 blss., 4.50 gulden.

Prof. dr. F. M. Th. de Liagre Böhl het die eerste twee dele van hierdie kommentaar op die Psalms bewerk en op sy versoek het sy oud-student, prof. Gemser van Univ. Pretoria die derde deel, Pss. 90—150 vir sy rekening geneem.

Hier het ons dan nou 'n nuwe kommentaar wat in populêre vorm die allernuutste wetenskaplike gegewens in verband met die belangrike Psalm-bundel gee en wel van die hand van twee internasionaal bekende geleerdes.

Soos ondergetekende van sy hooggeagte oud-leermeester in die Semitiese tale verwag, blyk ook hier weer dat prof. Gemser op hoogte is met al wat op hierdie gebied verskyn het. Hoewel die Skrifbeskouing van die serie Tekst en Uitleg anders is as die van Korte Verklaring, sal die verskil by 'n boek as Psalms nie so merkbaar wees as by ander boeke nie. Dit is dan ook opmerklik tot watter mate prof. Gemser by die ortodokse Delitzsch kan aansluit.

Wie werklik studie van die Psalms wil maak kan hierdie driedelige werk van proff. Böhl en Gemser nie mis nie.

S.d.T.

* * *

J. H. Kroeze: „Paraphrase van het Boek Spreuken.” T. Wever, Franeker, s.j. (1950) 148 bll., 7/- p.v.

Dr. Kroeze gee in hierdie werkie—in die reeks Paraphrase Heilige Schrift—meer as 'n blote parafrase van die boek Spreuke. Dit is in die eerste plek „een ‚vrye’ vertaling, die bepaalde nuances, die in een strengere vertaling niet weergegeven kunnen worden, tot uitdrukking breng.” Daarby gee hy „vele verklarende opschriften en waar noodig een afzonderlijke verklaring bij den tekst.” Die werk begin met 'n pragtige „Ter Inleiding” waarin gehandel word oor die ou wysheidsboeke, dan oor die woord „Spreuke” self, oor die bou daarvan as versamewerk, oor die taal en styl en oor die ryk inhoud daarvan. Veral waardevol is die dokumentering van die inhoud—jammer, dat die skrywer die onderwerpe hier nie liefs alfabeties gerangskik het nie—nou moet 'n mens die hele lys deurgaan om die aanwysings vir 'n bepaalde onderwerp te kry. Die aanwysings is baie maar seker nie volledig nie—oor die opvoedkunde staan daar veel meer as die paar bewysplek-

ke deur die skrywer genoem. Verder bevat die Inleiding iets oor die gedagte-wêreld as agtergrond van die Spreukeboek.

Die Spreukeboek is een van die oudste praktiese opvoedkundes—en daarby is dit suiwer O.T.-opvoedkunde. Die hele boek is wysheidlesse aan jongmanne, eenvoudiges, onwetendes, onervarenes, maar ook aan grootmense, verstandiges, wyse.

Die parafrase is nie bedoel vir die vakwetenskaplike nie maar wel vir die „eenvoudiges”—en daarom wil ek graag hierdie parafrase van die Spreukeboek van harte aanbeveel aan alle ontwikkelde lesers, aan alle ouers en onderwysers, en aan alle jongmanne en jonkvroue.

Die skrywer is verbind aan die P.U.K. as senior lektor in semitiese tale.

Die parafrase, die opskrifte en die teksverklarings is suiwer gereformeerd en inderdaad verklarend.

J. CHR. COETZEE.

* * *

C. M. van den Heever: „Keur uit die gedigte van Totius.” Nasionale Pers Beperk, Bloemfontein, 1949. 212 bl.

Hierdie boek is saamgestel sonder enige reklame en sonder enige gelde like bybedoeling. Van den Heever sê nergens dat hy dit „vir skoolgebruik” saamgestel het nie. Daarvoor is ek baie bly. Hy kon hom dus gee—ten volle—aan die samestelling van ’n boek wat die digter Totius tot ons laat spreek.

By die deurlees van die versameling het ek onwillekeurig weer die stem van prof. J. Kamp gehoor—hy wat aan die begin van die werklike Afrikaanse digkuns gestaan en daar gelei het. Hoe menige uur kon ek nie onder sy lei-

ding—gedurende 1910 tot 1912—sit en luister na sy vertolking van Totius, Celliers en Leipoldt nie. Dit is nie dinge wat ’n mens maklik vergeet nie—en Afrikaanse digkuns bly vir my nog maar grotendeels die ontlukende plantjie van na die Tweede Vryheidsoorlog.

Van den Heever lei die versameling in met ’n pragtige woord oor Totius, die man en sy kuns. In sy proefskrif het Van den Heever breër geskryf, maar hier vat hy alles saam soos alleen ’n fyn, ervare en liefhebbende kenner dit kan doen. Daarna neem hy ons deur die digkuns van Totius van boekie tot boekie versies—en die keuse gee inderdaad die keur van Totius se gedigte: van „By die Monument” tot „Skemering” oor die „Psalms.” Die boekie sluit af met ’n mooi maar nog nie heeltemal volledige „Literatuur oor Totius” nie.

Vir die kunskenner en Totius-liefhebber is dit ’n mooi versameling en inleiding.

As ons taalkommissies op eksamenrade—veral vir die Middelbare Skool-eindeksamen—sulke boekies voorskryf, dan sal ons letterkunde ook vir die jongelinge iets aantrekliks word. Van den Heever het nie skools geskryf nie—en daarom moet die boek juis sy pad vind op die Middelbare Skole maar ook in die huise van alle ware Afrikaners.

J. CHR. COETZEE.

* * *

Th. H. van de Velde: „Die Volkome Huwelk,” sy fisiologie en tegniek. Vertaal uit die Nederlands deur H. Rompel, Afrikaanse Pers-Boekhandel, Johannesburg, 1950, 406 bl. 22/- p.v.

Hierdie vertaling het geskied uit die 8ste Nederlandse en die 59ste Duitse

druk. Dit alleen bewys dat hierdie studie ingang gevind het. En tog het ek die ernstigste beswaar teen die hele werk. Die volkome huwelik is vir Van der Velde 'n saak van fisiologie en tegniek en daarvoor het hy ontsettend veel gesê. Maar is volkomenheid in die huwelik wel 'n saak van fisiologie en tegniek." Al hierdie voorskrifte sal geen volkome huwelik vir die Christelike sin gee nie—dit is in die eerste plek alles te dierkundig en te min menskundig. Volkomenheid van die menslike huwelik is totaal iets anders as volmaakte fisiologiese tegniek. Die wortel van die fout van die beskouing van die skrywer lê juis daarin dat hy die liefde nie voldoende plek in die volkome huwelik gee nie. Die regte liefde tussen man en vrou kan volkome geluk gee sonder al die fisiologie en tegniek. Die huwelik is vir die Christen 'n band deur God self gelê en die wesentlike grondslag daarvan is nie volmaakte fisiologiese tegniek nie maar wel liefde en trou tussen man en vrou en die gehoorsaamheid van albei aan die wet van God.

Ek is jammer dat die boek vertaal is. Ons Afrikaners het 'n beter voor-skrif vir die gelukkige huwelik.

J. CHR. COETZEE.

A. J. Groenewald: „Die sielkundige grondslag van Aanskouingsonderwys.” Swets en Zeitlinger, Amsterdam. 1949, 212 bl.

Op hierdie werk het Groenewald die doktorsgraad in die Opvoedkunde verwerf—eintlik is dit slegs die eerste deel van sy proefskrif. In die lig daarvan moet ons die studie sekerlik beoordeel.

Na 'n kort inleiding volg 'n sistematiese uiteensetting van die grondslae van aanskouing, die moderne

denkpsigologie, die eidetiek en die algemene opvoedkundige waarde van aanskouingsonderwys.

Die studie getuig van 'n besonder bekwame beheer van die literatuur oor die onderwerp, van groot bekwaamheid in die hantering van die stof, van rustige en objektiewe beoordeling, van logiese en taalkundig-goeie uiteensetting.

Maar, moet ons die werk beskou as die eintlike inleiding tot die selfstandige bydrae? Want, wat die skrywer ons in die boek gee is nie veel meer as deeglike, wetenskaplike samevatting en interpretasie nie. Veel nuuts bring die skrywer nie.

En tog, as inleiding tot sy eie bydrae is dit ongetwyfeld 'n baie verdienstelike stuk werk wat sonder enige twyfel op die doktorspeil is.

J. CHR. COETZEE.

H. R. Wyngaarden: „Hoofdproblemen der Volwassenheid.” Erven J. Byle-Utrecht, Nederland, 1950, 268 bl.

Dit is 'n studie oor die psigiese ontwikkeling van die mens tussen 20 en 40 jaar. Wyngaarden sien drie hoofperiodes in ons ontwikkeling: tot 18 as die periode van die kennismaking met die buite- en binnewêreld, daarna dié van die aanvaarding daarvan en eindelijk dié van die besinning daarop. In die periode van volwassenheid (20—40) sien hy vier hoofprobleme: die aanvaarding van sigself, van ander mense, van die lewensmaat en van 'n sin van die lewe.

Die skrywer staan op beslis Christelike standpunt: Sy belesenheid is agtenswaardig, sy beheer van die stof besonder goed, sy samevatting en interpretasie prinsipiëel suiwer.

Dit is 'n werk wat ek met die aller-grootste vrymoedigheid wil aanbeveel.

Sy studie oor liefde en huwelik (bl. 166—242) is vir my ontsaglik veel meer werd as die omvangrike boek van Van der Velde—so, ten minste, beskou ons as Christene die huwelik!

J. CHR. COETZEE.

* * *

„Het Christelijk Leven (Grondlijnen der Ethiek” door Prof. Dr. G. Brillenburg Wurth (296 pp.—J. H. Kok, Kampen).

„Het terrein van de Ethiek is thans méér dan ooit een terrein, vol van voetangels en klemmen. Wat nog meer zegt, sinds de laatste kwart-eeuw is hier bijna over heel de linie een geheel nieuwe vraagstelling ontstaan. Een Ethiek thans is iets volledig anders dan een ethiek in het begin onzer eeuw,” sê die skrywer. Hieruit blyk dat hy ons 'n aktuele boek wil gee. Sy doel is om voorlichting te gee aan mense van die praktyk. Die boek is daarom so geskryf dat ook non-teoloë dit sal kan verstaan. Maar hy het tog ook gemeen dat hy nie die hededaagse teologiese diskussies oor belangrike etiese vrae links mag laat lê nie.

In hierdie werk behandel hy o.a. die huidige sedelike verwarring na die tweede wêreldoorlog; die sedelike krisis van ons tyd; die Christelike lewe; die sedelike norm; sedelike vryheid; die norm van die Christelike lewe (w.o. die sedewet i.v.m. die skepping, die wet van God by Moses en die profete en in die onderrig van Christus en die apostels); ons Christelike lewensbeginsel; die bestemming van die Christelike lewe; die Christelike lewe en: vryheid, liefde, lydsaamheid en vreugde. Hy stel sy beskouinge in die betrokke sake teenoor o.a. die van Barth, Berdjajew, Brunner, die Budhisme, Chantepie de la Saussaye, Gogarten, Grisebach, Ibsen, Kant, Lu-

ther, Marcion, A. D. Müller, die Nasionaal-Sosialisme, Nietzsche, Noordmens, Rome, Schlesiermacher, die Stoa en Windelband. Uit hierdie name blyk wel dat veral die huidige aktuele beskouinge behandel word.

Hierdie boek is 'n belangrike en boeiende studie wat ek graag 'n baie ruime leserskring toewens. Duidelike voorligting word gegee en die uiteensetting van talryke vraagstukke prikkel tot verder nadenke. Hierdie skrywer het al verskillende waardevolle boeke geskrywe en elke nuwe boek uit sy pen is welkom en 'n verryking van ons Calvinistiese literatuur.

Enkele bedenkinge:

Die skrywer gebruik terme soos „eties,” „eties,” „sedelik” en „moreel” meestal in 'n baie ruime sin as bepalinge wat met die hele menslike lewe in sy aardse betrekkings te doen het en soms in 'n enge betekenis as bepalinge wat net te doen het met die verhouding van die mens tot sy medemens. M.b.t. die verhouding van die mens tot sy medemens erken hy net naasteliefde as sedelike beginsel en skakel hy selfliefde uit, behalwe terloops in gevalle waar hy selfliefde tog weer in die sedelike inbetrek. M.i. is die sedelike: persoonlikheidsliefde, d.w.s. naasteliefde én selfliefde—niks meer en niks minder nie.

Sy etiek is oorwegend 'n norme-etiek. Die etiese saaklike gegewe en daarmee die sedelike waarde kom hier nie tot sy reg nie. Calviniste in die algemeen skyn nog altyd huiwerig te wees om waardes en i.c. etiese waardes as sodanig te aanvaar. Waarom tog? In sy slothoofstukke egter erken hy liefde as sedelike gegewe maar sonder om die eenheid van liefde en sedenorm tot sy reg te laat kom.

H. G. STOKER.

„Reformatie en Scholastiek in die Wijsbegeerte” door Prof. Dr. H. Dooyeweerd (V.U., Amsterdam)—Boek I: „Het Grieksche Voorspel” 496 pp.—T. Wever, Franeker).

Tereg beweert die skrywer: „De scholastiese denkwijze is eerst dan in haar teenstelling tot die reformatoriese te verstaan, wanneer men het religieuse grondmotief van die Griekse denke heeft opgespoord in zijn motief der Woordenbaring.” Dat die Griekse denke ’n gemeenskaplike religieuse grondmotief tot grondslag het, ’n motief wat die sleutel vorm tot die verstaan van die tipiese dialektiese ontwikkelingsgang van die Griekse wysbegeerte, word in hierdie boekdeel oortuigend aangetoon en wel op grond van ’n besonder indringende bronne-studie.

Die skrywer het reeds baie jare lank beweert dat die Griekse denke van sy begin af gelei word deur die beginsels wat Aristoteles vorm (morphê) en materie (hulê) noem en dat hierdie vorm-materie-motief in sy diepste grond religieus van aard is. Hierdie motief vind volgens hom sy oorsprong in die onversoende konflik in die religieuse bewussyn van die Grieke, ’n konflik tussen die ouere voor-Homeriese, telluriese, gtoniese en ouraniese natuurreligies én die nuwere kultuurreligie soos dit in die offisiële godsdiens van die Griekse stadstaat tot uitdrukking kom en in die Olympus ’n eerste nasionaal-godsdiensvereenigingspunt gevorm het.

Die materie-motief van die Griekse denke wortel hiervolgens in die eersgenoemde natuurreligies en vind in Dionysos sy mees pregnante beliggaming, terwyl die vorm-motief van die Griekse denke in die laasgenoemde kultuurreligie wortel en in Apollo sy mees pregnante uitdrukking vind. Die

motief van die Griekse natuurreligies is immers die van ’n ewig vloeiende lewenstroom wat uit die „moederaarde” opkom en wat aan die blinde doodslot (anankê) onderworpe is; die motief van die Griekse kultuurreligie daarenteen is die van die redelike vorm, maat en harmonie. Poginge om beide religieuse motiewe tot een te verbind moes misluk, en hierdie konflik tussen die aan die aarde gebonde irrasionele prinsipe van die ewige vloeiing van alle vorme én die bo-aardse, redelike, onsterflike vormprinsipe wat nie aan die stroom van die worde onderhewig is nie, het die dialektiese grondmotief geword van die Griekse wysbegeerte wat (nieteenstaande die uiteenlopende wysgerige strominge en skole) aan hierdie wysbegeerte sy tipiese karakter en gemeenskaplike grondslag gee.

Met ander woorde (om dit in bekende terme uit te druk): ook die Griekse denke is nie religieus-neutraal nie;—daar bestaan geen denke wat in sy diepste grondslae religie-vry of religie-loos is nie.

Nadat die skrywer die op die vorm-materie-motief gegronde dialektiese ontwikkelingsgang van die Griekse wysgerige denke tot op Plato behandel het, wy hy die orige deel van hierdie lywige boek aan die dialektiese ontwikkelingsgang in Plato se denke onder die primaat van die vorm-motief van die kultuurreligie; hierdie kritiek op die denke van Plato neem goed 260 bladsye in beslag. Vier stadia word in Plato se denkontwikkeling onderskei en in elke stadium die betrokke belangrikste dialoë indringend aan analise en kritiek onderwerp en daarby talryke sitate uit die werke van Plato gegee as bewysstukke vir die stelling dat en hoe ook Plato se denke in die vorm-materie-motief wortel en deur hierdie motief telkens voor nuwe antinomieë geplaas word.

In hierdie kritiek op Plato is wel van fundamentele belang die skerpe onderskeiding van idea en eidos by Plato, 'n onderskeiding wat ek self nog nooit só verstaan het nie en wat 'n heeltemal nuwe lig op die ideëleer van Plato laat val. Die analise van en kritiek op Plato se denke bied ons 'n meesterlike, nuwe vertolking en verduideliking van Plato se wysbegeerte en baie gedeeltes van Plato se dialoë wat duister was, word deur die nuwe analise meer verstaanbaar. So—soos Dooyeweerd dit gee—het ek Plato nog nooit gesien nie; en ek glo dat met hierdie Plato-kritiek (na soveel eeue) weer nuwe baanbrekerswerk verrig is. Toekomstige Plato-vorsers sal met hierdie Plato-kritiek rekening moet hou en ek meen dat ek nie te veel sê nie, as ek beweer dat hierdie insig in die wysbegeerte van Plato „klassieke” betekenis (in dubbele sin verstaan) toekom.

Dat aan die Griekse denke (in die algemeen) die genoemde religieuse grondmotief ten grondslag lê, het Dooyeweerd in hierdie werk gedemonstreer, by sommige voor-Platoniese denkers meer oortuigend as by ander: in enkele gevalle maak die betrokke vertolking 'n kunsmatige indruk. Want, al is die vorm-materiemotief die grondmotief van die

Griekswysgerige denke in die algemeen, is dit nie noodwendig dat hierdie grondmotief in elke besondere geval so of ewe effektief geld en dat nie ook in sommige gevalle ander grondmotiewe 'n rol speel nie. Omdat die lewe van die mens en ook van sy denke so besonder ryk is, moet ons op ons hoede wees vir 'n vereenvoudiging wat die hele Griekse wysbegeerte net en alleen in die lig van die grondmotief van vorm en materie sien, ook al erken ons dat hierdie motief die grondmotief van die Griekse denke in die algemeen is.

Hierdie bedenking is egter terloops bedoel. Die boek onder bespreking is 'n meesterstuk en met besonder belangstelling sien ons die verskyning van die volgende twee boekdele van hierdie werk tegemoet—'n werk wat (soos uit sy titel blyk) so 'n besonder belangrike en aktuele onderwerp behandel.

Mag die skrywer wat reeds soveel magistrale werke geskryf het en ons nou weer so'n grootse werk gee, nog baie jare gespaar bly om met sy besondere gawes en talente nog verder te bou aan daardie wetenskap wat “in U lig” beoefen word en Christus as sy Koning bely.

H. G. STOKER.